

Grundläggande båtförarutbildning

Svenska Vattenskidförbundet

Materiel framtaget i arvsfondsprojektet Tjejarvet

Uppdaterat 2003

Grundläggande båtförarmaterial

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

<u>Inledning</u>	<u>2</u>
<u>Säkerhet</u>	<u>3</u>
<u>Personskador</u>	<u>4</u>
<u>Hur man kör båt</u>	<u>5</u>
<u>Att angöra en brygga</u>	<u>5</u>
<u>Vattenstart</u>	<u>5</u>
<u>Bryggstart</u>	<u>6</u>
<u>Hoppstart</u>	<u>6</u>
<u>Om ”landning” av åkare</u>	<u>7</u>
<u>Att köra nybörjare</u>	<u>7</u>
<u>Trickträning</u>	<u>7</u>
<u>Start efter fall i trick</u>	<u>8</u>
<u>Slalomträning</u>	<u>8</u>
<u>Kortning</u>	<u>9</u>
<u>Start i slalombana</u>	<u>9</u>
<u>Hoppträning</u>	<u>9</u>
<u>Start efter fall i hopp</u>	<u>10</u>
<u>Kom ihåg för båtförare</u>	<u>11</u>
<u>Checklista för båtförare</u>	<u>12</u>
<u>Bilder på upphämtning av åkare</u>	<u>13</u>

INLEDNING

Detta material innehåller grundläggande kunskaper för vad du behöver veta om hur man kör vattenskiidbåt. Detta är den teoretiska delen.

Det bästa sättet att bli en duktig båtförare är att nöta in grunderna genom att manövrera en vattenskiidbåt. Det krävs mycket övningskörning med en erfaren båtförare innan du är en fullfjädrad vattenskiidbåtförare.

Ta alla chanser du kan.

Förutom det du kan läsa dig till här, finns det speciella klubbregler som du måste ta del av. Det kan vara allt ifrån var och med vem du får köra till andra ansvarsuppgifter en båtförare kan ha förutom att just köra båten.

Kom ihåg att alltid vara noga med säkerheten, du kan aldrig vara försiktig nog.

Lycka till!

SÄKERHET

Då du framför vattenskidbåten kommer du snart att uppleva en härlig känsla av kraft och smidighet hos den. Känslan gör att man lätt överskattar såväl båtens som sin egen förmåga, detta gäller inte bara nybörjare utan kanske i ännu högre grad den som kört båt i några år.

Några jämförelser med att köra bil:

- Båten svänger snabbare.
- Båten bromsar och bromsas annorlunda.
- Båtens styrförmåga är beroende av dess hastighet.
- Båtens styrning kan lättare ”haka upp sig” t ex tappa rodret.
- Båten går knappt att styra vid backning.
- Vid motorstopp på en bil kan man trampa ur och styra åt sidan, detta är nästa omöjligt med båt.

Vid körning av vattenskidbåten skall båtförarens uppmärksamhet vara riktad åt det håll båten körs. Därför är det ett krav att det finns en medåkare med flytväst i båten så fort man har en åkare bakom. Medåkarens uppgift är att hålla ”koll” på åkaren, sköta viss kommunikation mellan åkare och båtförare och hålla reda på linan vid fall.

Innan en åkare tas upp i båten skall den vara avstängd.

Styr aldrig rakt mot en åkare eller annan person som ligger i vattnet, tänk på att båten är stor när den kommer emot en, speciellt för barn.

Hamnar du i en paniksituation där båten är på väg att köra över en människa, **STÄNG AV MOTORN**. Det är naturligtvis inte ofarligt att köra på någon med motorn avstängd men skadorna blir förhoppningsvis mindre om propellern står stilla.

Låt aldrig någon köra båten som inte uppfyller klubbens minikrav dvs. har genomgått klubbens båtförarkurs och klarat proven eller är känd båtförare från annan klubb.

Lite extra vetande om regler på sjön:

På sjön råder högertrafik. Det vanliga uttrycket på sjöspråk för höger och vänster är styrbord och babord. Styrbordssida är utrustad med grön lanternasida och babordssida med röd. Om två motordrivna fartyg möts så att fara för kollision kan uppstå, skall båda ändra sin kurs styrbord hän, så att de passerar varandra babord mot babord. Motordrivna fartyg väjer för segelfartyg, undantag är om segelfartyget är det upphinnande, då har segelfartyget väjningsskyldighet. Segelfartyg som går för motor, även om segel är hissade, räknas som motorfartyg.

PERSONSKADOR

Personen är medvetslös: Medåkaren skall omedelbart hoppa i vattnet och undsätta den skadade. Se till att den skadade ligger på rygg, har fria luftvägar och stabil nacke. Har andningen upphört måste konstgjord andning omedelbart tillföras genom mun mot mun metoden.

Utgå ifrån att den skadade har inre skador och lyft aldrig upp personen i båten.

Bogsera den skadade sakta i vattnet in till land med bibehållen fri luftväg och stabil nacke.

Viktigt: Medåkaren skall ha flytväst.

Personen är vid medvetande: Om medåkaren ser att åkaren är ”riktigt skadad”, skall han/hon ta tag i den skadades flytväst eller liknande och fråga var åkaren har ont. Den skadade dras sakta mot båtens badbrygga. Medåkaren skall också för den skadades skull kliva ner i vattnet, vilket gör att åkaren känner sig tryggare och lugnare, speciellt när det gäller barn. Är det ryggen eller nacken som gör ont skall åkaren inte tas upp i båten utan bogseras till land med säkerställd nacke. Är det ben eller arm som är skadat kan åkaren sitta på badbryggan medan båten skata körs mot land.

Tänk på att skador inte känns så mycket då man är i vatten.

Person som blöder: Medåkaren skall hoppa i vattnet så fort som han/hon ser att den skadade blöder. Försök att snabbt lokalisera varifrån det blöder. Är det pulsåderblödning måste blodflödet snabbt minskas genom tryck på ”brottet” och högläge av den skadade delen. Ta upp åkaren i båten och kör snabbt till bryggan.

Vid samtliga skador där du ser att det behövs sjukvård, ropa till land och be någon larma 112.

HUR MAN KÖR BÅT

Grundställningen för en båtförare är en hand på ratten och en hand på gasen. Aldrig två händer på ratten. Du måste alltid reglera farten med gasen. Ha alltid backspegeln inställd så att du i ögonvrån kan se åkaren. Ha blicken 40-50 m framför fören. Kursen blir då rakare samt att du ser i tid vad som kan vara i vägen. Kör inte ensam, utan ha en kompis i båten som hela tiden tittar på åkaren. Prata inte för mycket med passageraren och tvärtom. Det kan vara irriterande för åkaren med samtal mellan båtförare och passagerare. Innan du startar båten se till att allt är kontrollerat, olja, backslag och bensin. Töm ur båten och ställ gärna i en reservdunk med bensin. Utrustning i övrigt är: Eldsläckare, paddel och en extra flytväst. Vid kallstart låt båten få upp värmen innan du börjar köra.

ATT ANGÖRA EN BRYGGA

Att angöra en brygga med en vattenskidbåt är inte så lätt men med träning skall du se att det inte är så farligt som du kanske tror efter första försöket. Du skall tänka på att båten inte betar sig som du vill i alla lägen, eftersom båten är beroende av farten för att ha full styrförmåga. Kör mot bryggan så att du har den ca 5-10 m in på din vänstra sida. När du är strax före bryggan svänger du höger och drar av på gasen. Nu skall åkaren släppa handtaget och glida mot bryggan och du lägger om åt vänster med tomgångs fart i en vid sväng, så att du får bryggan på höger sida om båten. Nu tar medåkaren in linan. Sedan glider du fram mot bryggan, så att du befinner dig ca 1-2 m från bryggan i sidled. Ca 4-5 m från bryggan drar du av gasen och lägger om fullt till vänster samtidigt som du lägger i backen med litet gas, då kommer båten att glida in till bryggan och stanna. När båten har stannat lägger du i friläge. Nu är du klar för att starta med nästa åkare.

OBS! HÅLL UPPSIKT SÅ ATT ÅKAREN HAR KOMMIT UPP ELLER FRÅN BRYGGAN DÄR DU SKALL ANGÖRA MED BÅTEN.

VATTENSTART

När en nybörjare skall göra sin första start, bör han ha en instruktör på bryggan. Det första försöket till vattenstart görs intill bryggan. Eleven står på bryggan, klar för start. Båtföraren kör in till bryggan och medhjälparen kastar ut linan till eleven eller instruktören, vänd ut båten i startposition och lägg den stilla. Samtidigt har eleven med hjälp av instruktören tagit sig ner i vattnet. Instruktören ser till att eleven har placerat linan rätt, att knäna är böjda, skidspetsarna något ovanför vattenlinjen, armarna raka utanför knäna, att linan ligger mellan skidspetsarna och att elevens blick är riktad mot båten. I denna position skall eleven lära sig ge klartecken åt båtföraren.

Nu börjar båtförarens jobb. Lägg i växeln och sträck linan sakta, dra gärna åkaren på tomgång några meter. Han får då bättre stabilitet på skidorna och lite "känsla" innan han startar. Dra sedan på gas, så att åkaren kommer upp på vattnet. Om åkaren faller (vilket för nybörjare är ganska

vanligt) så skall han hämtas upp. Är det en nybörjare har han inte någon hjälp av instruktören, som står på bryggan, utan du och din medhjälpare måste själva ordna starten. Kom ihåg att båtföraren kör båten och medåkaren instruerar åkaren.

När du kommer fram till åkaren gör du en lov runt honom helst så att du har honom på din sida och kan ha ögonkontakt. Medåkaren talar om för åkaren att han skall låta linan ”glida” mellan fingrarna tills han har fått tag i handtaget. Var noga med att låta åkaren ge klartecken då han är klar för start. På så vis kan du förvissa dig om att linan inte ligger snodd runt något ben eller arm. Sträck sedan linan och tillvägagångssättet är sedan detsamma som tidigare.

BRYGGSTART

Bryggstart är steget mellan vattenstart och hoppstart. Bryggstarten ställer lite högre krav på både åkare och båtförare. Starten går till på följande sätt:

Åkaren sitter på bryggkanten med benen böjda och skidspetsarna strax ovanför vattenytan. När du lägger ut från bryggan skall åkaren ha handlaget, resten av linan skall vara utslängd i en vid båge på vattnet så långt från båten som möjligt. Risken för att linan skall fastna eller trassla sig blir då minimal.

Gå ut med båten så att åkaren efter det att han lämnat bryggan, står i båtens kölvatten. Se skiss nedan. Om föraren går ut snett, ifrån åkaren sett, gör båtföraren det extra krångligt för åkaren som då får sneddrag och vågor direkt efter start. När åkaren är klar kör man lugnt ut och se till att åkaren sitter långt ut på bryggkanten. När det finns 3-4 m lina kvar börjar en liten acceleration och när linan är helt sträckt accelererar du upp så att åkaren får bäring. Detta bör ske utan ryck! Om åkaren är lätt behövs inte så mycket gas just i startögonblicket utan dra på gasen försiktigt när åkaren är på vattnet. Om åkaren hör till den tyngre kategorin får man ge lite extra gas precis när linan sträcks.

HOPPSTART

Vi har nu kommit till det mest avancerade sättet att starta. Det svåraste för både åkare och förare är ”timingen”. Fram till själva startögonblicket går du tillväga på samma sätt som när du genomför bryggstarten och det är den lättare delen av starten. Men nu kommer vi till själva ”konststycket”. Det gäller att ”tima” gasningen så att åkaren inte sjunker, när han kliver ut på vattnet. När du kör från bryggan kör du på tomgångs gas och alldeles innan linan sträcks drar du på cirka halv gas (anpassas beroende av åkarens vikt).

OM "LANDNING" AV ÅKARE

Landningen är ett av de mest riskfyllda momenten inom vattenskidsporten. Sänk alltid farten på båten i god tid före bryggan. Om du drar en nybörjare, kör så långsamt att han kan GLIDA på vattnet om han släpper handtaget. Tänk på att nybörjaren kanske tror att han kan svänga eller stanna bättre än han i verkligheten kan.

Då åkaren skall göra en "KONTROLLERAD" landning innebär det att han kör parallellt med bryggan. Ser du att en åkare är på väg mot bryggan, dra av gasen och sänk åkaren. **Det är förbjudet att bada vid startbryggorna.** Men du kan inte vara helt säker på att inte barn ändå hoppar i där. Kolla noga innan du kör båten mot bryggan. Skulle du se något som tyder på att det kanske kan vara någon badande vid bryggan, AVBRYT landningen genom att stanna båten eller gör en sväng från bryggan och kör en extra sväng för att vara säker på att det är klart vid bryggan. När åkaren släppt handtaget förbered att lägga till.

ATT KÖRA NYBÖRJARE

Båtens framförande bör på intet sätt vara avskräckande. Håll lagom fart, så att åkaren inte sjunker eller tappar kontrollen över skidorna. Kör med vida svängar så att åkaren kan stå bakom båten genom hela svängen. Tänk på att det oftast behövs lite extra gas i svängarna. Skulle åkaren komma utanför vågen i svängen, så försök att räta upp båten lite försiktigt när du gjort svängen, annars kommer vågarna att skölja över skidorna på åkaren, vilket vanligen betyder att åkaren ramlar. Var noga med att aldrig köra nära hoppet eller land med nybörjare, skidorna går nämligen inte alltid åt det håll som nybörjaren tänkt sig.

TRICKTRÄNING

Vid manuell körning, utan Perfect pass, är det viktigt att båtföraren håller den begärda hastigheten jämnt mellan vändningarna, om inte åkaren ger tecken för ändrad hastighet. Det krävs en viss träning för att kunna parera åkarens ryck med gasen men man får ganska snart den rätta känslan. Det är även viktigt att båtföraren håller rak kurs mellan vändningarna. Lättast är det om du kan ta sikte på något föremål långt bort, och köra mot det.

Vid vändningen krävs ett extra gaspådrag, för att åkaren inte skall sjunka. Försök dessutom göra en ganska snäv sväng och gå snarast över dina egna vågor och in i föregående passerings "spår". Ju snabbare du får in den begärda hastigheten, ju snabbare kan åkaren börja tricka. Tänk på att det skall vara jämn vikt i båten. Går båten snett, räcker det oftast med att medåkaren flyttar sig litet i sidled, vid extrema fall kan man få lägga barlast i båten.

VIKTIGT: HÅLL FARTEN - HÅLL KURSEN OCH GÖR EFFEKTIVA VÄNDNINGAR.

START EFTER FALL I TRICK

När medåkaren säger ”FALL” bibehåll farten, sväng runt och dra av på gasen först efter att båtens egna vågor passerats. Hur du skall köra vidare beror på om du skall fortsätta körningen i samma riktning som tidigare eller vända och låta åkaren tricka i andra riktningen. Vad som avgör den saken är hur långt du hunnit köra. Är det ändå snart dags att vända så kan du starta i motsatt riktning. Har linan ”releasats” glöm inte hämta linan först. Hämta åkaren genom att köra i en båga runt honom så att han kan få tag på linan. Invänta åkarens klartecken och kör sedan vidare. Vid körning av svårare trick med foten i linan, bör gasen genast dras av helt då medåkaren säger ”FALL” eller du hör att releasning skett. Detta beroende av att linan kan fastna i båten eller haka upp sig i releasen. Åkarens skador blir då mindre.

VIKTIGT: KOLLA SÅ ATT TRICKLINAN INTE HAR NÅGOT SOM KAN FASTNA I BÅTEN VID RELEASNING.

SLALOMTRÄNING

Nu har vi kommit in på svårare moment. Kraven på båtföraren är större. Dels måste du hålla rätt fart dels hålla rak kurs i banan. Har båten Perfect pass håller den farten men inte kursen. I slalom skall båtföraren omedelbart efter vändning ”ställa båten i kurs mot slalombanan” och om Perfect pass inte finns öka farten successivt så att hastigheten är den rätta vid ingången i första paret båtbojar. Med Perfect pass skall den ta över så snart det går efter vändning. Blicken skall som vid bilkörning vara riktad långt fram i banan. Börjar båten driva ur kurs, försök att rätta till den med små rattrörelser. Tänk på att propellern sitter i mitten på båten och långt bak. När båten passerat utgångsporten så vänta med att svänga eller dra av gasen, åkaren skall först hinna genom utgångsporten innan du förändrar båtens kurs eller hastighet. När du börjat svänga runt så titta mot ingångsporten så att du i god tid får rätt kurs före nästa passering. Skulle åkaren missa en boj, men inte ramla, dra av gasen och kör lugnt vidare och vänd som vanligt. Dels spar du bensin dels kan åkaren vila lite. Detta får du givetvis inte göra om någon klockar farten. Om du kör en duktig åkare, så kan det bli frågan om kortning. Då du hör KORTNING från medåkaren gör du en kort tvär sväng åt vänster* och drar därefter av gasen helt (Detta sker ungefär där du annars börjar svängen vid vändning).

(* lokala avvikelser kan förekomma)

KORTNING

När medåkaren har sagt "kortning" (och det skall han göra direkt när åkaren åkt ur banan) skall båtföraren utan att gasa svänga i en båge åt vänster (åkaren är tillsagd att svänga åt höger). Efter 30-40 m slås gasen av helt och du svänger lite åt höger. Ha alltid uppsikt på åkaren så att inga kollisioner mellan båt och åkare uppkommer. Lagg ur växeln (medåkaren kortar linan) backa eventuellt litet så att båten nästan står still, när kortningen är klar kör enligt tidigare instruktioner. Vid landning, se till du inte gör vågor som rullar in i slalombanan.

START I SLALOMBANAN

Om åkaren faller i slalom, vare sig det är i eller utanför banan, så är det viktigt att göra så litet vågor som möjligt. När du hört medåkaren säga "FALL" drar du av på gasen helt men fortsätter i åkriktningen. Så fort åkaren gjort tecken om "ALLT VÄL" talar medåkaren om detta. Låt båten gå ned i fart till nästan stillastående, vänd därefter med låg fart, gå in i banan och dra på gas först när du har kursen rakt i banan. Har åkaren ramlat ute vid en slalomboj så drar du av gasen i båtbanan, låt båten nästan stanna och kör sakta ut i en båge runt åkaren. Då åkaren fått tag i handtaget kör du sakta in i banan igen. Då du har kursen rakt i banan och klar tecken från åkaren drar du på gas. Kör på halvfart genom banan och vänd, därefter ökar du till den fart åkaren bestämt.

Om åkaren efter fall inte gjort tecken för "ALLT VÄL" så vänder du snabbt och kör fram bredvid åkaren. Medåkaren skall då, om det krävs, hoppa i för att hjälpa den skadade.

HOPPTRÄNING

Hopp är den svåraste grenen att köra. Det fordras lite mer skärpa i körningen, det kan faktiskt bero på båtföraren om en olycka är framme. Det viktigaste i körningen är att båten håller rak kurs och att gaspådraget kommer i rätt ögonblick. Det är också beroende på att åkaren själv kan välja var i banan han vill att båten skall köras, dels för det är väldigt svårt att "hålla emot" med gasen då åkaren drar. Det finns Perfekt pass för hoppkörning, men utan den gäller det att båtföraren gasar i lika stor utsträckning som åkaren drar ner farten. Rutten man kör med båten är upplagd på samma sätt som slalom. Om åkaren före start från bryggan säger att han vill åka "mitt i" så menar han att båten skall köras så att den går mitt emellan 14 m och 19 meters bojarna. Åkarens önskemål om var båten skall köras, kan variera mellan alldeles innanför 14 meters bojen och alldeles innanför 19 m bojen. Du kör med blicken riktad framåt tills 20-25 meter innan hoppet, vrid då huvudet till höger så att du kan se åkaren i ögonvrån. När åkaren börjar dra tittar du framåt igen samtidigt som du gasar. Kom ihåg att vid en höger vridning av huvudet följer gärna vänster arm med och ändrar kursen. "Gå på draget" i hopp är viktigt, om hopparen bara drar till första vågen skall du sluta att gasa så att hopparen inte får för hög fart. Det är lika viktigt att fartminskningen sker vid rätt tillfälle och det är när båtföraren hör att hopparen går på hoppet. Vändningen efter hoppet sker när åkaren har ett klart stående hopp. Kör lugnt tillbaka så att det inte blir några vågor kvar till nästa hopp. Vid vändningen före hoppet åk så långt bort som det går

Om du drar en kvalificerad hoppare gäller det att komma upp i fart så fort som det är möjligt, eftersom åkaren ofta gör dubbeldrag (ca: 180-150 meter från hopp rampen) och behöver god fart på båten för att kunna genomföra det. När åkaren "drar" så måste man ge "motgas" annars kommer båten att sacka och hastigheten kommer inte att bli godkänd.

START EFTER FALL I HOPP

Principen är delvis den samma som för slalom, dvs. att man skall inte dra på gas förrän man kommit in i banan, men helt annorlunda vid själva fallet. Så fort du hör "FALL" skall båten vändas tillbaka så snabbt det är möjligt och du drar inte av på farten förrän du sett tecknet "ALLT VÄL" eller hört medåkaren säga det. Därefter kör du på låg fart och betar dig på samma sätt som i slalom.

I vissa fall kan du hjälpa åkaren att undvika ett fall. Det är nämligen extra viktigt att det inte finns några vågor i banan, framför och bakom hoppet. Om du skulle se att det ligger vågor och rullar runt hoppet, tala om det för medåkaren. Han kan då "slå på linan" och meddelar på så sätt till åkaren att det finns vågor i banan.

Gör däremot ingen manöver med båten för att försöka avvärja hoppet. Det kan vara livsfarligt

KOM IHÅG FÖR BÅTFÖRARE

Båten får inte lämnas utan tillsyn om den inte är urkodad eller nyckeln borttagen. Inom badområden får i normala fall inte vattenskidbåtar framföras.

Vid framförandet av båten skall föraren anses som befälhavare. Den övriga besättningen skall följa förarens direktiv. Undantag gäller under utbildning, då utbildningsföraren är den att betrakta som befälhavare även om han/hon sitter bredvid eller bakom.

Båtföraren skall:

1. Kunna de tecken som används för att hålla kontakt med åkaren.
2. Alltid använda samma körriktning fram och åter efter föreskrivna regler.
3. Aldrig föra fram båten fortare än åkaren klarar av.
4. Aldrig åka ut med åkare utan medåkare, som kan hålla uppsikt över åkaren.
5. Aldrig köra för nära åkaren och inte heller backa mot åkare så att han/hon kan skadas av propellern. Kommer båten ändå för nära åkaren **STÄNG AV MOTORN**.
6. Inte låta linan släpa efter båten längre sträckor.
7. Se till att åkaren landas parallellt med strand och/eller brygga.
8. Se till att motorn är avstängd vid uppstigning i båten.
9. Aldrig ta upp åkare som har skadat sig svårt i båten. Hjälp skall ske i vattnet liksom bogsering in till land.
10. Aldrig styra rakt mot åkare eller annan människa i vattnet.

CHECKLISTA FÖR BÅTFÖRARE

KOLLA: olja i motor och backstag
vatten i batteri
läckage av olja och vatten
dra runt axeln (för att känna om axeln är OK)
känn efter om styrning fungerar
skriv av timmätare
varmkör motorn
instrument
oljetryck
temperaturmätare

Vid avbrott

OBS! Vid kortare avbrott skall evakueringsfläkt för motorrum vara påslagen ca 5 min före start av motorn, för att alla eventuella bensingaser ej skall kunna antändas. Viktigt är att ventileras motorrum från eventuella bensingaser, det går att avhjälpa på två sätt:

1. Öppna motorhuv
2. Köra fläkt

Vid körning

Kolla vibrationer och instrument.

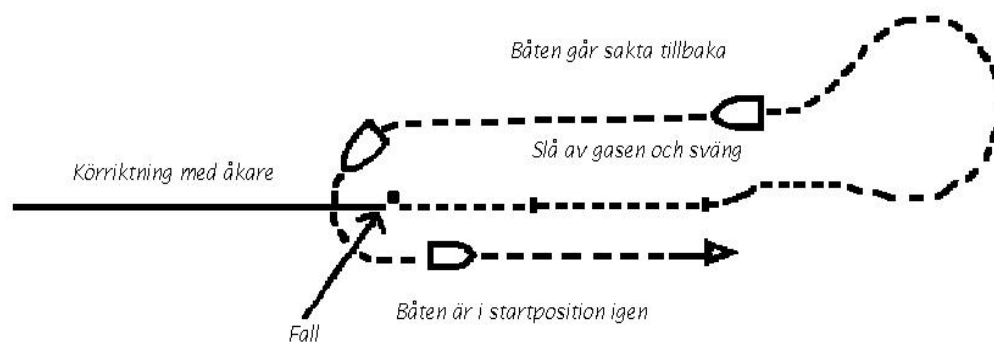
Vid sträng körning (ex. vid upprepande slalom 58:or)

Stäng ej av motorn direkt innan den fått kyla ner sig. Görs det kan avgaslimpor bli punkterade med motorhaveri och kostsamma reparationer som följd.)

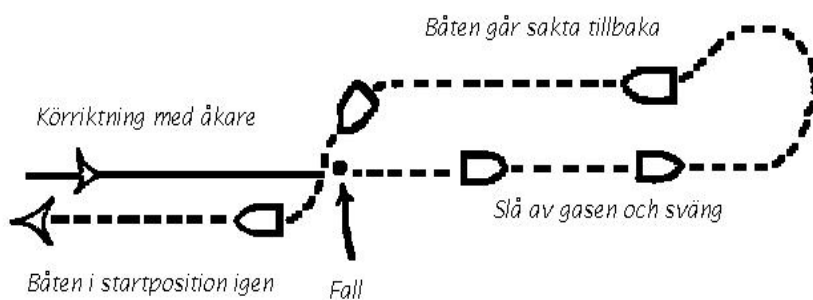
Vid körning med åkare skall det finnas minst en medåkare, vilken skall ha flytväst och som kan ge föraren informationer om åkaren och hjälpa till vid skada.

Värden och oljor Läs båtens instruktionsbok.

BILDER PÅ UPPHÄMTNING AV ÅKARE

Upphämtning av åkare som skall åka vidare i samma riktning

Upphämtning av åkare som skall starta i motsatt riktning än tidigare